

Klimatstrategi 2021-2026

Antagen av kommunstyrelsen § 180/2021
Antagen av bildningsnämnden § 76/2021
Antagen av humanistiska nämnden § 142/2021
Antagen av kultur- och fritidsnämnden § 65/2021
Antagen av omsorgsnämnden § 96/2021
Antagen av samhällsbyggnadsnämnden § 194/2021
Antagen av Rodret i Örnsköldsvik AB § 62/2021
Antagen av Miljö & Vatten i Örnsköldsvik AB § 103/2021
Antagen av Örnsköldsviks Airport AB § 62/2021
Antagen av Örnsköldsviks Hamn & Logistik AB § 3/2021
Antagen av Övik Energi AB § 59/2021
Antagen av Övikshem AB § 74/2021

Dokumentnamn: Klimatstrategi 2021-2026		Ärendebeteckning: Kst/2020:629
Dokumentägare: Kommundirektör	Dokumentansvarig: Avdelningschef, Tillväxtavdelningen	Publiceras: Intern och extern webb
Ersätter dokument: -	Revideras: Senast 2026	Utvärderas: Vid bokslut
Relaterade dokument: Policy för ekologisk hållbarhet (Kft § 248/2018)		
Målgrupp: Anställda och förtroendevalda i Örnsköldsviks kommunkoncern		

Innehåll

Inledning.....	2
Syfte	3
Övergripande internationella, nationella och regionala mål.....	3
Nuläge och grundförutsättningar	5
Nuläge och trender i Sverige	5
Örnsköldsviks förutsättningar för klimatneutralitet	8
Klimatmål för Örnsköldsviks kommunkoncern	12
Mål för klimatneutralitet	12
Mål för energieffektivitet	12
Mål för koncernens roll för platsens klimatarbete.....	12
Delmål för klimatarbetet i koncernens verksamheter.....	12
Mätbara delmål för koncernens verksamheter	13
Värderingar eller riktlinjer för koncernens verksamheter	14
Mätbara delmål för klimatarbetet för koncernen i samverkan med andra aktörer.....	15
Värderingar eller riktlinjer när koncernen samverkar med andra aktörer	15
Avgränsning samt förhållningsätt till övriga styrdokument	16
Styrning och ledning	17

Inledning

Klimatfrågan är den största utmaningen världen står inför. Grundförutsättningarna för att lyckas beror dels på omställningshastigheten och dels på de totala globala utsläppen över tid, om vi ska klara 1.5 graders målet. Det handlar om förutsättningarna för våra liv nu och framåt. Örnsköldsviks kommunkoncern ambition är att uppnå de globala hållbarhetsmålen enligt Agenda 2030.

Klimatpåverkande utsläpp kommer från många olika delar i samhället. Alla produkter och tjänster som används i Sverige bidrar någon gång till klimatpåverkande utsläpp. De klimatpåverkande utsläppen kommer till exempel från användning av fossila bränslen, från djur som idisslar eller från marken när den brukas. Utsläpp kan också komma från kemiska reaktioner inom industrins olika processer, nedbrytning av avfall eller från läckor i kylsystem. Utsläpp kan delas in i utsläpp som omfattas av EU:s system för handel med utsläppsrätter, övriga utsläpp samt utsläpp och upptag inom markanvändningssektorn. Övriga utsläpp som sker utanför utsläppshandeln kallas för utsläpp från den icke-handlande sektorn och omfattar utsläpp från inrikes transporter, jordbruk, avfallsbehandling, arbetsmaskiner, produktanvändning, egen uppvärmning av bostäder och lokaler, samt de utsläpp från industrin, el- och fjärrvärmeproduktion som inte omfattas av utsläppshandeln. Den icke-handlande sektorn omfattas dock inte av utsläpp och upptag inom markanvändningssektorn.

Biobränslen är förnybara bränslen producerade av biomassa och orsakar utsläpp av biogen koldioxid. Skillnaden mellan hållbart producerade biobränslen och fossila bränslen är att det tagit miljontals år för fossila bränslen att bildas medan ny biomassa för biobränslen bildas ständigt. Detta innebär att utsläpp av koldioxid från hållbart producerade biobränslen på längre sikt kan anses koldioxidneutrala då koldioxiden som släpps ut vid förbränning hela tiden binds till ny biomassa.

Nettoutsläpp och nettoupptag av koldioxid som sker under kolcykeln i skog och mark följas upp i växthusgasstatistiken för markanvändningssektorn i det land där biomassan produceras. De biogena koldioxidutsläppen från förbränning av biobränsle redovisas därför inte i statistiken för växthusgasutsläpp.

Nästan fyra femtedelar av de globala utsläppen av klimatpåverkande växthusgaser kan kopplas till energianvändningen. Det gör det nödvändigt att klimatarbetet fokuserar på energiomställningen från fossil energi till förnybar energi. Samtidigt behöver vi använda energin mer effektivt. Om Örnsköldsvik ska lyckas nå Sveriges klimatmål och i ett längre perspektiv Parisavtalet krävs omfattande samhällsförändringar. Omställningen behöver ske genom samhällsinvesteringar, nya tekniska lösningar samt beteendeförändringar. I praktiken handlar mycket om att bli fri från det beroende av fossila bränslen som präglat samhällsutvecklingen under lång tid.

Energi är en framgångsfaktor för tillväxt och utveckling. Att säkerställa att det finns tillräcklig effekt, energi och överföringskapacitet för hållbar energi är strategiskt viktigt.

Syfte

Den här klimatstrategin talar om hur Örnsköldsviks kommunkoncerns verksamheter ska agera för att nå kommunens klimatmål. Den anger nåbara och mätbara mål och åtgärder. Strategin är styrande för verksamheterna och vägledande för övriga sfärer i Örnsköldsvik.

Övergripande internationella, nationella och regionala mål

I december 2015 enades världens FN-länder om ett nytt klimatavtal som kallas Parisavtalet. Där beslutades att begränsa den globala uppvärmningen till 1,5 grader. I Parisavtalet noteras även vikten av att säkerställa alla ekosystems integritet och skyddet av den biologiska mångfalden, vilket kan vara en intressekonflikt som uppstår i det praktiska arbetet för att nå klimatmålen.

På EU-nivå har man slagit fast klimatmålsättningar till 2030. Utsläppen av växthusgaser ska minska med 40 procent jämfört med år 1990. Sedan 1990 har Sverige minskat utsläppen med nästan 30 % till 2020 enligt Naturvårdsverket). Energianvändningen ska minska med 32,5 procent genom bättre energieffektivitet. Andelen förnybar energi ska vara minst 32 procent av den totala energianvändningen. Andelen förnybar energi inom transportsektorn ska vara 14 procent. Sammankopplingen av den installerade elproduktionskapaciteten i alla medlemsstater ska vara minst 15 procent.

På nationell nivå har Sveriges riksdag antagit en målsättning om begränsad klimatpåverkan som speglar Parisavtalet. Riksdagen har även beslutat om etappmål för minskning av Sveriges klimatpåverkan som ska nås mellan 2020 och 2045.

Dessa etappmål slår fast att växthusgasutsläppen i Sverige i ESR-sektorn (de verksamheter som inte omfattas av EU:s system för handel med utsläppsrätter) bör senast år 2030 vara minst 63 procent lägre än utsläppen år 1990. Högst åtta procentenheter av utsläppsminskningarna får ske genom kompensationsåtgärder.

Sveriges har mer ambitiösa energi- och klimatmål till år 2030 och även mål framåt. Senast år 2045 ska Sverige ha nettonollutsläpp, varav minst 85 procent av reduktionen av utsläpp ska ske i Sverige. Utsläppen av växthusgaser ska vara 63 procent lägre år 2030 jämfört med år 1990 (gäller verksamheter som inte omfattas av EU:s system för handel med utsläppsrätter). Utsläppen för inrikes transporter exklusive inrikes flyg ska vara 70 procent lägre år 2030 jämfört med år 2010. Energianvändningen ska vara 50 procent effektivare år 2030 jämfört med år 2005 (genom minskad energiintensitet). Elproduktionen ska år 2040 vara 100 procent förnybar (men det är inte ett stoppdatum som förbjuder kärnkraft).

Utöver klimatmålet har riksdagen beslutat om en energiöverenskommelse som innehåller ytterligare två mål. Senast år 2040 ska Sverige ha 100 procent förnybar elproduktion. Senast år 2030 ska Sveriges energianvändning vara 50 procent effektivare jämfört med 2005. Dessa mål ska bidra till hållbar energianvändning och ett robust elsystem med hög leveranssäkerhet, låg miljöpåverkan och konkurrenskraftiga elpriser.

Vidare har Sveriges regering satt riktning för ett aktivt arbete med att bidra till de 17 globala målen för hållbar utveckling – Agenda 2030. I Agenda 2030 beskrivs inte enbart hur klimatförändringarna är en av vår tids största utmaningar, utan att vi även behöver värna den biologiska mångfalden då den är en avgörande grund för jordens livsuppehållande system och att haven och de marina resurserna behöver bevaras och nyttjas på ett hållbart sätt. Genom Agenda 2030 påvisas även att de olika hållbarhetsperspektiven – ekologiskt, ekonomiskt och socialt - påverkar och är beroende av varandra.

Biologisk mångfald är en förutsättning för allt liv. Biologisk mångfald är variationsrikedomen bland levande organismer och innefattar förutom mångfald av arter, även variation inom arter och av hela ekosystem. Fler arter skapar stabila och fungerande ekosystem och bidrar till ett stabilt klimat. Den pågående klimatförändringen innebär att världens ekosystem gradvis förändras. Därmed förändras också processer, funktioner och ekosystemtjänster. Detta kommer att bli särskilt påtagligt i urbana miljöer. Dels eftersom urbana ekosystem redan är hårt belastade av föroreningar och en minskning av gröna miljöer.

Förutom att mångfalden av arter och livsmiljöer har ett värde i sig har de stor betydelse för tillhandahållandet av ekosystemtjänster, det vill säga de tjänster som naturen ger oss gratis. Växter renar luft och vatten, bin pollinerar grödor och naturen ger oss möjlighet till rekreation. Mer än hälften av alla ekosystemtjänster är beroende av biologisk mångfald. Det går inte att säga exakt hur många eller vilka arter som måste finnas för att en särskild ekosystemtjänst ska fungera. Däremot kan man säga att en större variation i ett ekosystem, alltså en högre biologisk mångfald, generellt är positiv och ökar sannolikheten att ekosystemtjänster ska fungera också när klimatet och miljön förändras.

På regional nivå finns Västernorrlands regionala utvecklingsstrategi 2020–2030, som är den övergripande strategiska inriktningen för länets gemensamma utvecklingsarbete. Där framhålls vikten av att skapa förutsättningar för ett attraktivt Västernorrland, idag och i framtiden, och att minskad klimatpåverkan är en viktig målsättning i det arbetet. De pågående klimatförändringarna är en av de tydligaste globala trenderna som utvecklingsstrategin förhåller sig till och bygger på. Att minska klimatpåverkan är ett av strategins prioriterade områden och en vilja att fortsätta omställningen från fossilt till biobaserat är en uttryckt ambition. Likväl som att fortsätta utveckla klimatsmarta samhällen.

I Energi- och klimatstrategi för Västernorrland 2020–2030 som är ett av fler strategidokument kopplade till den regionala utvecklingsstrategin, har man regionaliserat de nationella målen baserat sig på utsläppsminskningen mellan 1990 och 2015. Energi- och klimatstrategin för Västernorrland är en övergripande vägvisare för framtida handlingsplaner inom fem utvalda fokusområden. Transporteffektivt samhälle och fossilfria transporter. Stark och långsiktig bioekonomi. En hållbar bygg- och fastighetssektor. Hållbar konsumtion. Framtidens elsystem.

Utöver dessa nationella och regionala mål och inriktningar för klimatarbetet finns även flertalet branschstrategier och branschöverenskommelser som berör de kommunala bolagen och som därmed kommer att ha påverkan på koncernens klimatarbete. Exempel på sådana är Örnsköldsvik Airport skrivit under “Färdplan fossilfritt flyg” genom sitt engagemang i SRF (Svenska Regionala Flygplatser). Övik Energi har skrivit under “Färdplan för fossilfri uppvärmning” och Övikshem är med i “Allmännyttans klimatinitiativ”.

Örnsköldsviks kommun har också en policy för ekologisk hållbarhet som anger i strategiområdet Minskad klimatpåverkan att klimatarbetet behöver utgå från Parisavtalet och att nettoutsläppen ska ned till noll under andra halvan av detta århundrade. Därtill har Rodret och de kommunala bolagen har i sin hållbarhetspolicy bland annat uttryckt att de senast 203 ska vara klimatneutrala i den egna verksamheten och att deras verksamheter ger goda förutsättningar för ett klimatneutral och fossilfritt Örnsköldsvik.

Nuläge och grundförutsättningar

Det här avsnittet ger en nulägesbeskrivning för klimatarbetet genom en presentation av var utsläpp sker och vad som är känt om de större utsläppssektorerna. Informationen är hämtad från Naturvårdsverket. Avsnittet avslutas med en beskrivning av Örnsköldsviks lokala förutsättningar för klimatarbetet.

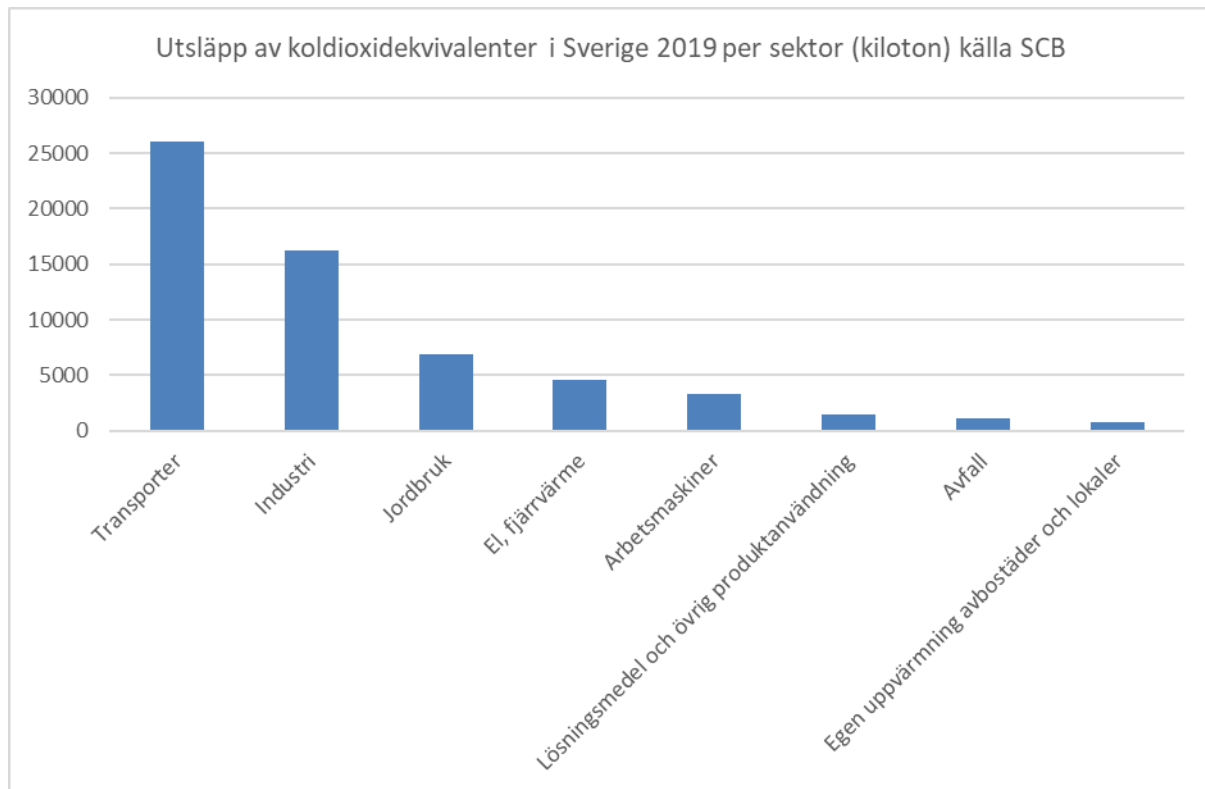
Naturvårdsverket konstaterar att den klimatförändring som idag äger rum är mycket påtaglig. Vart och ett av de fyra senaste årtiondena har varit varmare än samtliga tidigare årtionden sedan 1850. På norra halvklotet har de senaste årtiondena sannolikt varit de varmaste under åtminstone de senaste 1400 åren.

Koncentrationen av växthusgaser i atmosfären har stigit till nivåer utan motsvarighet under åtminstone de senaste 800 000 åren. Koncentrationen av koldioxid har ökat med ungefär 50 procent sedan förindustriell tid, i första hand till följd av förbränning av fossila bränslen och i andra hand på grund av förändrad markanvändning.

Nuläge och trender i Sverige

Sveriges utsläpp av växthusgaser var 50,9 miljoner ton koldioxidekvivalenter år 2019. Totalt har Sveriges utsläpp minskat med 29 procent sedan 1990. Det senaste årets utsläppsminskning beror främst på minskade utsläpp inom industrisektorn och el- och fjärrvärmesektorn. I de flesta sektorerna syns en minskning, förutom jordbrukssektorn och arbetsmaskiner där utsläppen har ökat jämfört med föregående år.

Som basår för beräkningarna av de territoriella utsläppen används året 1990. Flera åtgärder som har påverkat utsläppsutvecklingen infördes redan innan 1990. Det handlar bland annat om en historisk utbyggnad av koldioxidfri elproduktion (vattenkraft och kärnkraft samt på senare år biokraft och vindkraft), en utbyggnad av fjärrvärmenäten och den följande övergången från oljeeldade värmepannor till både el och fjärrvärme, en hög användning av biobränslen och avfallsbränslen inom el- och fjärrvärmeproduktionen, bränsleskiften inom industrin, samt minskad deponering av avfall.

Transporter - utsläppen från inrikes transporter minskar långsamt

År 2019 uppgick utsläppen av växthusgaser från inrikes transporter till ungefär 16,4 miljoner ton koldioxidekvivalenter vilket motsvarar ungefär en tredjedel av Sveriges totala utsläpp (32 procent). Mellan 2018 och 2019 minskade utsläppen med knappt två procent.

Enligt Sveriges klimatmål för transportsektorn ska utsläppen minska med minst 70 procent till 2030 jämfört med 2010. Hittills har utsläppen inom sektorn minskat med 20 procent jämfört med 2010 vilket innebär att utsläppen inom sektorn behöver minska med ungefär en miljon ton koldioxidekvivalenter per år för att 2030-målet ska kunna nås.

Huvudsakliga faktorer som påverkar utsläppen är det totala trafikarbetet (det vill säga hur mycket transporter som sker), bränsletyperna som används och fordonens energieffektivitet. Ökningen av biodrivmedel och mer energieffektiva fordon har gjort att utsläppen minskat, men samtidigt har denna minskning dämpats av en ökning inom trafikområdet.

Industri - utsläppen från industrisektorn domineras av utsläpp från järn- och stålindustrin, cementindustrin samt raffinaderierna

Industrin står för en ungefär en tredjedel av Sveriges totala utsläpp (32 procent). Jämfört med 1990 har utsläppen minskat med 22 procent inom industrin. 2019 uppgick utsläppen till 16,2 miljoner ton koldioxidekvivalenter vilket innebär en minskning om 2,4 procent jämfört med 2018. Utsläppsminskningen berodde främst på grund av minskade utsläpp från raffinaderierna samt mineralindustrin till följd av underhållsstopp och minskad produktion. Utsläppen från järn- och stålindustrin ökade under 2019, vilket beror på ökad produktion i Sverige.

Järn- och stålindustri, mineralindustri och raffinaderier står för merparten av industrins utsläpp i dagsläget. Utsläppen från industrin består av utsläpp från tillverkningsprocesser, utsläpp från förbränning av bränslen samt så kallade diffusa utsläpp (till exempel utsläpp från vätgasproduktion samt läckage i gasledningarna).

Pappers- och massaindustrin står för den största minskningen, men även livsmedelsindustri, kemiindustri, och metallindustrier har haft minskade utsläpp. Utsläppsminskningen beror delvis på att biobränsleanvändningen ökat och oljeanvändningen minskat, men även på att ny processteknik införts inom kemiindustrin.

Jordbruk - jordbrukets utsläpp är i princip oförändrade senaste åren

År 2019 var de totala växthusgasutsläppen från jordbrukssektorn cirka 7 miljoner ton koldioxidekvivalenter vilket motsvarar ungefär 14 procent av Sveriges totala utsläpp. Mellan 2018 och 2019 ökade utsläppen med cirka 1 procent, vilket främst beror på ett ökat utsläpp från användning av skörderester från grödor som gödsel. Jämfört med 1990 har utsläppen minskat med 9 procent. Den totala minskningen beror främst på färre djur, ökad produktivitet och minskad användning av mineralgödsel fram till år 2012.

Upptag av växthusgaser - fortsatt stabilt upptag i skog och mark

Det sammantagna koldioxidupptaget inom markanvändningssektorn ligger fortsatt på en hög nivå. Det totala nettoupptaget inom hela sektorn var 35,5 miljoner ton koldioxidekvivalenter 2019. Nettoupptaget har ökat sedan år 1990 beroende på att tillväxten i skog och mark är större än avgången (avverkning och nedbrytning).

Under perioden 1990–2019 har nettoupptaget i genomsnitt uppgått till knappt 38 miljoner ton koldioxidekvivalenter per år men mellanårsvariationen är stor. Inlagring av kol sker framförallt på skogsmark och främst i kolpoolerna levande träd och växter samt mineraljord. Inom markanvändningen bidrar främst dränerade torvjordar till utsläpp av växthusgaser, framför allt koldioxid och lustgas.

Örnsköldsviks förutsättningar för klimatneutralitet

Örnsköldsvik har givetvis även lokala förutsättningar och styrkor som kan påverka möjligheterna att nå målsättningarna för energieffektivitet och minskad klimatpåverkan. Det har gjorts insatser på många områden som gör att kommunkoncernen och Örnsköldsvik fram till idag tagit viktiga steg och i viss utsträckning plockat de lågt hängande frukterna. I arbetet framåt gäller det därför att spänna bågen ytterligare och säkerställa att de styrkeområden som finns nyttjas i omställningen.

GHG-protokollet

The Greenhouse Gas Protocol (GHG-protokollet) är den mest etablerade standarden för att beräkna och rapportera utsläpp av växthusgaser. GHG-protokollet bygger på både direkta och indirekta utsläpp, vilket återspeglar en helhet i olika organisationers klimatpåverkan genom olika utsläpp.

GHG-protokollet delar upp utsläpp i scope 1,2 och 3:

- Scope 1 innefattar direkta växthusgasutsläpp från källor som verksamheten har direkt kontroll över.
- Scope 2 innefattar indirekta utsläpp från inköpt el, ånga, värme och kyla.
- Scope 3 innefattar de utsläpp som verksamheten ger upphov till, men som inte innefattas av scope 1 eller 2. Växthusgasutsläppen i scope 3 brukar delas upp i s.k. uppströms och nedströms växthusgasutsläpp beroende på om de sker före eller efter den egna verksamheten i kedjan.

Örnsköldsviks kommunkoncern har gemensamt beslutat att använda sig av GHG-protokollet som verktyg för kartläggning och redovisning av koncernens växthusgasutsläpp. 2021 har angivits som basår och kartläggning av utsläppskällor pågår inom hela koncernen. Från och med 2021 redovisas samtliga utsläpp som koncernen ger upphov till i scope 1 och 2 och valda gemensamma delar i scope 3. Scope 3 kommer att utökas varje kalenderår för att innefatta mer och mer utsläpp med ambitionen om att täcka alla utsläpp 2030.

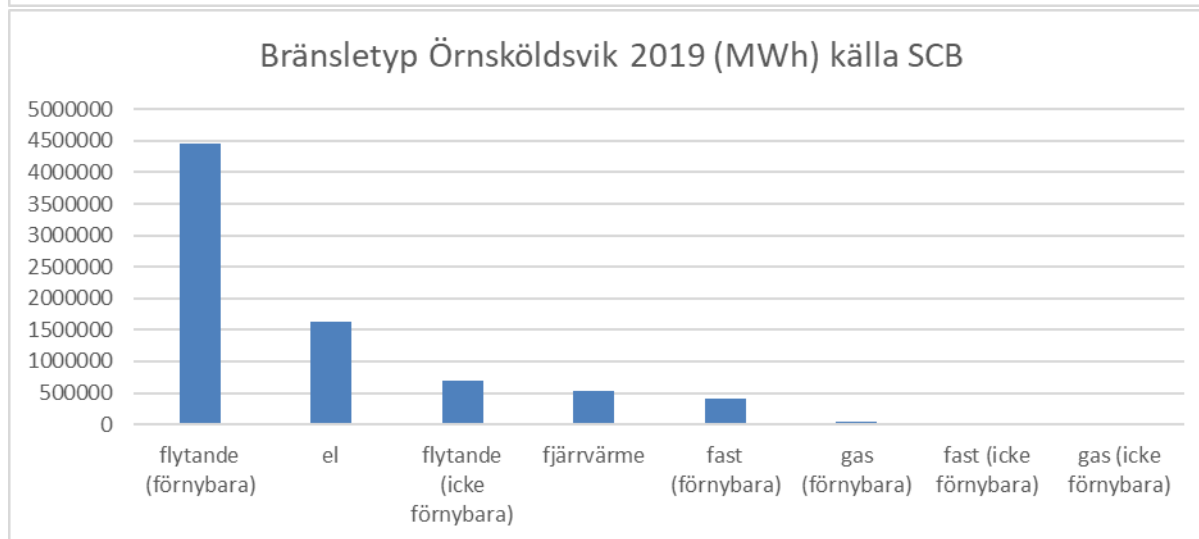
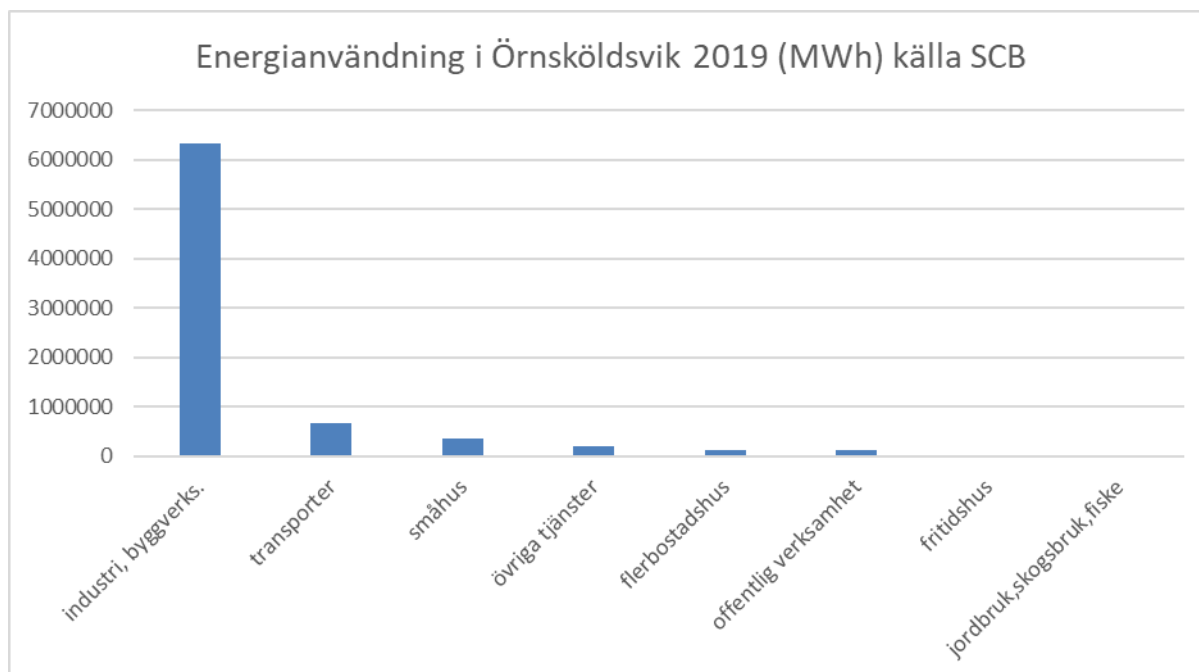
Klimatpåverkan från transporter

I länet står växthusgasutsläppen från transportsektorn för cirka en tredjedel av de sammanlagda utsläppen. Inom transportsektorn i sin tur står personbilstrafiken för den största andelen. Så är även fallet i Örnsköldsvik. Därför är utsläppsminskningar inom transportområdet centralt för att minska Örnsköldsviks totala klimatpåverkan. Här handlar det framförallt om att bilar och flyg ska köras på fossilfria drivmedel. Utmaningarna för Örnsköldsvik inom transportområdet handlar exempelvis om våra relativt långa avstånd, begränsade möjligheter till transportalternativ, vårt kalla klimat och hur det påverkar möjligheterna till användning av hållbara färdstätt. Vidare har Örnsköldsviks exportinriktade näringsliv ett behov av intermodala noder för att kunna växla transportslag och skapa en överflyttning från väg till järnväg och sjöfart, framförallt när prognoser visar på en ökning på upp emot 50% till 2040. Under 2019 genomfördes ett omfattande arbete med att ta fram rapporten ”Infrastruktur för framtida godstransporter”. Örnsköldsviks kommunkoncern tillsammans med Handelskammaren och flera av de godsintensiva företagen i kommunen. Rapportens viktigaste utgångspunkt var näringslivets behov av effektiva och hållbara godstransporter. I rapporten identifierades utmaningar och

möjligheter utifrån nationella miljömål och framtidsprognoser vilka utgör ett gott underlag för fortsatt arbete.

Stark och långsiktig bioekonomi

Det finns idag ett starkt och mycket väl utvecklat näringsliv i Örnsköldsvik kopplat till bioekonomisektorn. Såväl stora som små företag har under lång tid aktivt arbetat för att bidra till en hållbar utveckling och en omställning genom utveckling av befintliga processer och produkter. Starka producerande aktörer inom näringslivet är en viktig motor för att driva utveckling framåt, och en tillgång för kommunen i arbetet att uppnå klimatmålen. Som illustreras nedan så är exempelvis redan idag en stor del av de bränslen som används från förnybara källor.

I kommunen finns också en rad företag som är inriktade på utveckling av nya produkter inom bioekonomin. Forskningsinstitutet RISE har flera olika verksamheter i kommunen och Umeå universitet och Mittuniversitetet bedriver forsknings och utvecklingsverksamhet med fokus på bioekonomi. Regeringen satsar därtill 350 miljoner kronor på att göra Örnsköldsvik till en innovationsnod för bioekonomi och bioraffinaderi. Bakgrunden är att här finns kompetens, viktiga fysiska förutsättningar och en redan aktiv samverkan mellan stora aktörer inom bioekonomin. Satsningen gör Örnsköldsvik till ett av världens tre största forskningscentrum inom bioraffinaderi. Detta innebär en stor potential för Örnsköldsviks hållbara omställning med sikte på klimatneutralitet och energieffektivitet. Därför är det viktigt att fortsätta att möjliggöra för en utveckling av befintliga bioekonomiföretag i Örnsköldsvik, men även aktivt arbeta för etableringar av nya företag inom bioekonomisektorn.

En hållbar bygg- och fastighetssektor

Enligt den gällande visionen ska Örnsköldsvik bli en plats för fler och det innebär att det också kommer att byggas för fler under de kommande åren. Den tillväxten behöver ske på ett hållbart sätt. Det finns ett starkt intresse för att bygga bostäder i centrala Örnsköldsvik. Det är intresse som varit tydligt de senaste åren och trenden ser ut att fortsätta. I Örnsköldsvik finns också ett antal byggföretag som visat stort intresse för att bygga hållbart.

Vid nybyggnation av verksamhetslokaler använder sig kommunen idag av solceller för energiförsörjning. Man har också en uttalad intention att använda mer trä som komponent i byggnationerna. Byggmaterial blir allt viktigare då byggprocessen står för en allt större del av växthusgasutsläppen under byggnadens livstid. Vid nybyggnationer har man riktmärket att uppnå en energiförbrukning i samma nivå som ett passivhus för att få ner energiförbrukningen när byggnaden är i bruk. När det gäller det befintliga fastighetsbeståndet är kommunen aktiv med att minska energiförbrukningen.

Hållbar konsumtion

En stor andel av Sveriges konsumtion tillgodoses av import och inget indikerar att Örnsköldsvik skulle skilja sig från Sverige i stort. De konsumtionsbaserade utsläppen är ett annat sätt att beräkna klimatavtrycket och omfattar utsläpp från varor och tjänster som används i Sverige. Utsläppen kan ske både inom Sveriges gränser men också i andra länder. De konsumtionsbaserade utsläppen kompletterar på så sätt de territoriella utsläppen genom att spegla befolkningens totala påverkan på klimatet, oavsett var utsläppen sker. Hållbara konsumtionsmönster är därför centrala för om vi ska nå våra klimatmål. Närproducerade, hållbara livsmedel är därför en viktig del för klimatet och för en ökad självförsörjningsgrad. Här finns också stort potential i att driva på en positiv utveckling genom att stärka delningsekonomi och övergången till nya cirkulära affärsmodeller. Det finns även en växande medvetenhet hos organisationer och individer kring konsumtionsvalens påverkan på klimatet och efterfrågan på lösningar som gör det enkelt att göra hållbara val. Lokalt finns ett intresse från nätverk av medborgare och civilsamhällesorganisationer att öka delande lokal konsumtion.

Framtidens energisystem

Energisystemet är i stark omvandling, både på utbuds- och efterfrågesidan. För att kunna ställa om till ett hållbart system för framtiden bör i första hand ökad energieffektivitet eftersträvas. Det energibehov som ändå kvarstår bör produceras och distribueras på ett klimatneutralt och förnyelsebart sätt.

Storskalig, planeringsbar el- och värmeproduktion ersätts delvis och successivt av mer väderberoende el från vindkraft och solcellsparker och kompletteras med lokal, småskalig produktion av värme och solcellsel. Energiproduktionen blir därmed alltmer förnyelsebar och klimatneutral då kärnkraften fasas ut och fossila bränslen ersätts av restprodukter från förädling av skoglig råvara och annan biomassa. Baksidan av denna utveckling är att andelen planeringsbar produktion minskar och allt större obalanser uppstår mellan tillgång och efterfrågan på el från tid till annan. Det medför stor prisvariation och den långsiktiga prisutvecklingen blir mycket svårbedömd.

Efter att under lång tid varit oförändrad ökar efterfrågan på el kraftigt framöver genom samhällets omställning mot klimatneutralitet och förnyelsebart. El är den mest högvärdiga energiformen med bredast användningsområde men den är också en begränsad resurs i relation till behovet. Historiskt har maskinutrustning i industri, belysning i samhället i stort och i viss mån uppvärmning varit baserad på elkraft. Framöver förväntas också transporter, industriprocesser och ökande digital kommunikation i allt högre grad bli elektrifierade. Andra energiformer med smalare användningsområden bör därför nyttjas där så är möjligt, tex fjärrvärme (tillverkad av restprodukter och spillvärme) för uppvärmning av bostäder och lokaler. Genom nya metoder för lagring av el från väderberoende produktion samt efterfrågefleksibilitet kan en bättre balans mellan tillgång och efterfrågan åstadkommas. Bilbatterier och tillverkning av vätgas är exempel på sådana lagringsmetoder. Distributionsnätet för el kan på många håll bli en flaskhals för det ökade behovet och förstärkningar kommer bli nödvändiga. Lokal elproduktion nära förbrukaren utgör därför en viktig avlastning för elnätet. Med nya metoder för permanent lagring av koldioxid, både fossil och biogen, kan energiproduktionen komma att bli en så kallad kolsänka.

Klimatmål för Örnsköldsviks kommunkoncern

Örnsköldsviks kommuns övergripande mål är att kommunkoncernen ska vara klimatneutral och energieffektiv år 2030. Koncernen ska även initiera och utveckla samverkan för att bli en klimatneutral plats 2030. För koncernens verksamheter innebär det övergripande målet enligt Örnsköldsviks kommun att;

Mål för klimatneutralitet

Örnsköldsviks kommunkoncern är klimatneutralt 2030 om verksamheternas utsläpp av växthusgaser motsvarar nollutsläpp. Det innebär att koncernen under perioden 2020 – 2030 ska minska utsläppen av växthusgaser. Användningen av fossila bränslen och energikällor ska upphöra och övriga växthusgasutsläpp minimeras. Eventuella återstående utsläpp ska hanteras med då vedertagna kompensationsåtgärder.

Mål för energieffektivitet

Energianvändning ska effektiviseras. Antingen genom att öka nyttan av använd energi eller att med mindre energi få samma nytta som tidigare.

Mål för koncernens roll för platsens klimatarbete

Koncernen ska vara aktiv och i samverkan med andra aktörer driva på och möjliggöra platsens utveckling mot klimatneutralitet. Det innebär att koncernen uppmanar övriga andra verksamheter och medborgare att följa koncernens ambitionsnivå.

Delmål för klimatarbetet i koncernens verksamheter

Utifrån de övergripande internationella, nationella, regionala och lokala målsättningarna på klimatområdet, samt det nuläge som beskrivit ovan har ett antal delmål formulerats för Örnsköldsviks klimatarbete.

Strategins delmål är följer två huvudperspektiv. Det första är om delmålet gäller för koncernens egna verksamheter eller om det gäller för koncernen i samverkan med andra. Det andra perspektivet är om delmålet är mätbart eller om det är värderingsbaserat.

	Mätbara delmål	Värderingar eller beteenden
Inom koncernens verksamheter	Mätbara delmål för koncernens verksamheter	Värderingar eller beteenden i koncernens verksamheter
Koncernen i samverkan	Mätbara delmål där koncernen samverkar med andra	Värderingar eller beteenden där koncernen samverkar med andra

Mätbara delmål för koncernens verksamheter

Dessa mål gäller för verksamheterna i de kommunägda bolagen och kommunens förvaltningar.

Växthusgasutsläppen ska minska

Växthusgasutsläppen från fossila bränslen eller energikällor från koncernens verksamheter ska minska med minst 50 procent till 2025 jämfört med 2020.

Växthusgasutsläppen från fossila bränslen eller energikällor från koncernens verksamheter ska minska med 100 procent till 2030.

Delmålet ska följas upp enligt Greenhouse gas protocols (GHG) protokoll; Scope1, Scope2 och Scope3.

Energislag i kommunala verksamheter

År 2025 används enbart 100 % förnybar energi för el, värme och kyla i byggnader och anläggningar som kommunen äger eller hyr.

Energieffektivisering i kommunala verksamheter

Kommunala byggnader och anläggningar ska energieffektiviseras genom att öka nyttan av använd energi.

Energieffektivitet vid byggnation

Vid eget byggande inom kommunkoncernen skall energieffektiviteten ligga i nivå eller högre än den som anges i Boverkets byggregler vid det tillfället.

Elproduktion i kommunala verksamheter

Kommunala byggnader, anläggningar och mark har år 2030 ökat installerad effekt med mer än 3 MW för elproduktion från sol eller vind jämfört med 2019.

Övik Energi uppmanas att bevaka möjligheterna till koldioxidavskiljning.

Laddmöjligheter vid kommunala fastigheter

Vid kommunalt ägda anläggningar ska konsult och serviceförvaltningen tillskapa laddmöjligheter av elfordon samt tillskapa fler laddplatser för elbilar på kommunens befintliga parkeringsplatser (detta är lagkrav från 2025).

Vid ombyggnad, tillbyggnad eller nybyggnad av parkeringsplats eller carport på kommunens fastigheter sätta ska ett antal parkeringsplatser ha laddplats för el/hybridbil.

Innan utgången av 2022 ska en strategi för laddinfrastruktur finnas för hela den geografiska kommunen.

En hållbar bygg- och fastighetssektor

Vid all nyproduktion skall i tidigt skede en klimatkalkyl upprättas. Den ska visa byggnadens klimatpåverkan och klimatprestanda i ett livscykelperspektiv.

Värderingar eller riktlinjer för koncernens verksamheter

Riktlinjer för hur verksamheterna i de kommunägda bolagen och kommunens förvaltningar ska agera ur perspektivet klimatarbete.

Förvaltning av kommunalt ägd mark ur klimatsynpunkt

Örnsköldsviks kommun ska senast 2024 utarbeta ett ställningstagande kring hur kommunalt ägd mark ska förvaltas och skötas som koldioxidsänka. Det ska tydligt ställas i relation till både ekonomisk, ekologisk och social hållbarhet samt beskriva biologisk mångfald i förhållande till kommunens markinnehav.

Kommunen ska identifiera kolförråd, årliga utsläpp och upptag av växthusgaser samt ge förslag på aktiva åtgärder för att öka de biologiska kolsänkorna inom kommunalt ägd mark.

Planering av markanvändning

Översiktsplanen ska synliggöra hur Örnsköldsviks bebyggelsestruktur ska utvecklas för minskad klimatpåverkan (hur bostadsområden, arbetsplatser och handel lokaliseras och struktureras lägger grunden för människors möjligheter att göra val som bidrar till att minska utsläpp av växthusgaser).

Vid nytt eller utökat verksamhetsområde (område inom vilket kommunen har en skyldighet att tillhandahålla tjänster för vatten och avlopp) ska planering för energianvändningen för hela området ske.

Kommunen ska planera för och därmed möjliggöra energiproduktion från sol eller vind.

Nybyggnation och befintligt fastighetsbestånd

Befintliga byggnader ska alltid beaktas före nybyggnation när nya verksamheter ska förändras, flyttas eller tillskapas.

Inför nybyggnad, tillbyggnad eller ombyggnad av kommunens anläggningar ska förutsättningarna för solcellsinstallation utredas. Solceller ska installeras där så är möjligt.

Befintliga byggnader klimatanpassas för att motsvara riktlinjer för nyproduktion (med rimlig bedömning för det aktuella objektet).

Materialval vid byggnation ska ta hänsyn till materialets klimatpåverkan (exempelvis prioritera trä som lagrar/binder koldioxiden före betong som har negativ klimatpåverkan).

Mätbara delmål för klimatarbetet för koncernen i samverkan med andra aktörer

Delmål för koncernens verksamheter i samverkan med andra aktörer. Det gäller när koncernverksamheterna samverkar med medborgare, civilsamhälle, näringsliv eller myndigheter.

Utsläpp av växthusgaser

Koncernen ska uppmantra övriga sektorer i Örnsköldsvik att följa koncernens mål och nivåer vad gäller utsläpp av växthusgaser.

Elproduktion i kommunen

Den totala förnybara elproduktionen i Örnsköldsvik ska öka med 3 TWh till 2030 jämfört med 2019.

Hushållsavfall

Matavfall ska sorteras ut och behandlas biologiskt så att växtnäring och biogas tas tillvara. Till 2023 minst 75 % av matavfallet till Miva tillvaratas.

Värderingar eller riktlinjer när koncernen samverkar med andra aktörer

Riktlinjer för hur verksamheterna i de kommunägda bolagen och kommunens förvaltningar ska agera i samverkan med medborgare, civilsamhälle, näringsliv eller myndigheter ur perspektivet klimatarbete.

Ett område i snabb förändring

Klimatarbetet och förutsättningarna för det förändras snabbt och ofta. Koncernen uppmanas därför att bevaka och anpassa efter förändringar i gällande lagar eller regler.

Beredskap

Klimatförändringarnas påverkan på samhället och samhällsbygget behöver beaktas inom verksamheternas ansvarsområden. Det handlar exempelvis om vatten, torka eller värme.

Ställningstagande om konsumtion

I dialoger ska koncernen påtala vikten av att återanvända och återvinna produkter. Koncernen uppmanas att själv initiera eller aktivt delta i initiativ för delningsekonomi och cirkulär ekonomi.

Ställningstagande om energislag

I dialoger är koncernens åsikt att andelen förnybar energi ska öka väsentligt, både den som produceras och konsumeras. Fossila bränslen ska fortsatt ersättas med ökad förnybar energiproduktion genom exempelvis sol, vind, vatten eller biobränslen. Rätt energiform ska användas till rätt ändamål för optimal effekt.

Ställningstagande om transporter

I samverkan ska koncernen verka för en ökad överflyttning av godstransporter från väg till järnväg och sjöfart.

Kommunledningsförvaltningen och samhällsbyggnadsförvaltningen ska utarbeta en trafikstrategi för hållbara transporter.

Ställningstagande om kollektivtrafik

Koncernen ska verka för att utveckla en attraktiv och effektiv kollektivtrafik med resenären i fokus.

Koncernens verksamheter uppmanas att i samverkan med andra arbetsgivare främja gång-, cykel- och kollektivtrafik som färdmedel till arbetsplats.

Elproduktion från solkraft

Detaljplaneringen ska möjliggöra lokal produktion av solkraft genom att reglera kommunens byggnaders och byggnadsdelars placering och utformning med avseende på taklutning och tekniska installationer för exempelvis solpaneler. Även markförlagda solcellsanläggningar ska inkluderas.

Stöd i samband med bygglov

Rådgivning och information om energieffektivt byggande och förnybara energikällor ska erbjudas i samband med samtliga bygglov.

Utveckling av bioekonomi

Koncernen ska understödja etableringar av verksamheter inom bioekonomiområdet och möjliggöra utveckling av befintliga bioekonomiföretag.

Koncernen ska arbeta för att etablera Örnsköldsvik som ett av världens fem viktigaste centren för utveckling av nya bioekonomiprodukter.

Koncernen ska delta i samverkanssatsningar som bidrar till minskande utsläpp av koldioxid vid de producerande bioekonomianläggningarna i kommunen.

Omställning till eldrift och fossilfria bränslen

Koncernen ska bidra till att utveckla laddinfrastruktur för privat laddning inom den geografiska kommunen.

Koncernen uppmanas samverka med företag och andra aktörer i syfte att tillskapa fler laddplatser.

Flygplatsen ska erbjuda möjligheten för operatörer att tanka fossilfritt flygbränsle samt tillhandahålla laddplatser för eldrivna flygplan.

Information, kommunikation och samverkan

Kommunkoncernen ska informera medborgare, företag och organisationer i Örnsköldsvik om hur utvecklingen för Örnsköldsvik går gällande energieffektivitet och klimatneutralitet 2030.

Kommunkoncernen ska aktivt söka samverka, möjliggöra eller initiera utvecklingsprojekt och satsningar för att driva på platsens utveckling mot klimatneutralitet tillsammans med externa aktörer.

Avgränsning samt förhållningsätt till övriga styrdokument

Denna strategi tar sin utgångspunkt i kommunfullmäktigemålet som anger att Örnsköldsviks kommunkoncern ska vara energieffektiv och klimatneutral till 2030. Klimatstrategin är också underordnad ”Policy för ekologisk hållbarhet” och klargör hur organisationen ska agera i en konkret situation i ett visst sammanhang för att följa och realisera delar av policyn för ekologisk hållbarhet. Det är viktigt att notera att klimatstrategin inte är en energiplan. Energiplanen är ett separat styrdokument. Däremot har klimatstrategin och energiplanen en mycket stark koppling till varandra.

Klimatstrategin avser kommunens klimatarbete. Verksamheterna behöver säkerställa att dessa har beaktats. Övriga perspektiv kring hur verksamheterna ska agera beskrivs i respektive verksamhets strategier och handlingsplaner.

Styrning och ledning

För att kunna säkerställa god och ändamålsenlig framdrift av klimatstrategin krävs kontinuerlig uppföljning och utbildningsinsatser. Som underlag för budgetarbete, planering och prioritering utifrån klimatstrategin behövs uppgifter om hur effektiva de olika åtgärderna är för att minska kommunens klimatpåverkan i förhållande till dess kostnad. Verksamheterna ska följa upp statusen på klimatarbetet vid varje tertiäluppföljning och beskriva hur arbetet fortlöper. En större översyn och revidering av strategin bör ske inför 2026 mot bakgrund av att utvecklingen på detta område sker snabbt.

Kommunkoncernen har gemensamt beslutat att för eget målarbete för en klimatneutral koncern använda sig av GHG-protokollet som verktyg för kartläggning och redovisning av koncernens växthusgasutsläpp. GHG-protokollet är en internationell redovisningsstandard som bygger på både direkta och indirekta utsläpp, vilket återspeglar en helhet i olika organisationers klimatpåverkan genom olika utsläpp. Utsläppen grupperas i scope 1, 2 och 3, vilka ingår för att uppnå målet om klimatneutralitet till 2030. Denna uppföljning sker årligen.

Årligen görs en uppföljning av strategins delmål i samband med bokslut. Uppföljning av klimatarbetet för geografisk kommun sker årligen genom officiell statistik när uppgifterna finns tillgängliga och kvalitetssäkrade. Växthusgasutsläppen redovisas övergripande på kommunens webbplats tillsammans med övrig kommunikation av klimatarbetet.